

PhDr. Miloslav Petrusek, CSc.

Narodil se ve Zlíně 15. října 1936, dětství a dospívání prožil v Uherském Hradišti, kde jeho rodiče byli učitelé, maminka na obecné a otec na měšťanské škole. Zde také ukončil gymnázium (dvanáctiletku) a k nevelké radosti rodičů i svých gymnaziálních profesorů se přihlásil ke studiu filosofie a dějepisu na brněnské (nyní opět Masarykově) univerzitě. Během studií se seznámil s dílem Masarykovým a o jeho filosofii a sociologii napsal diplomovou práci. Od Masaryka vedla cesta k sociologii, která v té době nebyla institucionalizována jako samostatný vědní obor. Po absolvování dvouleté vojenské služby nastoupil na Pedagogický institut ve Zlíně (Gottwaldově), kde se mj. dále zabýval sociologií a dokonce vydal dvě studie o sociometrii J. L. Morena. Tento zájem vyústil v první monografii Sociometrie (1969, maďarsky 1972) a v několika studiích o malých sociálních skupinách.

Od roku 1964 působil v Praze, jednak na Ústavu sociálně politických věd UK, kde se účastnil velkého československého výzkumu sociální diferenciace, jednak na Filosofické fakultě UK, kde byl otevřen obor sociologie. Pro výuku sociologie byl již dostatečně připraven teoreticky i badatelsky, pedagogická práce se mu stala životní láskou i věcí odpovědnosti vůči sobě i studentům. Ještě v roce 1970 vydal jako spoluautor Malý sociologický slovník.

Od roku 1970 byl ale z politických důvodů omezován jeho podíl na výuce, postupně mu byla znemožněna oficiální publikační činnost, nemohl se habilitovat, a nakonec byl přeřazen na místo pomocného knihovníka. Toto období využil ke studiu a k vydávání samizdatového časopisu Sociologický obzor (s Josefem Alanem); podílel se rovněž na samizdatovém vydávání překladů v edici Prameny, organizované v Brně Jiřím Müllerem.

V samizdatu vydal také svoji práci Alternativa: Úvahy o postavení sociologie v nealternativní společnosti (1986). Po listopadu 1989 nevyužil možnosti dlouhodobých zahraničních pobytů, neboť spoluzakládal Fakultu sociálních věd Univerzity Karlovy, kde byl po dvě funkční období děkanem, poté prorektorem univerzity. Po celou dobu výkonu akademických funkcí přednášel a publikoval.

Vydal mj. knihy Alternativní sociologie (1992), Teorie a metoda v moderní sociologii (1993) a Sociologie, literatura a politika (s Josefem Alanem, 1996). V roce 1996 vyšel Velký sociologický slovník, na kterém se podílel autorsky a byl vědeckým redaktorem. Po řadě článků a odborných studií, včetně doslovů k překladům knih Z. Baumana, T. Veblena, R. K. Mertona, G. Simmela aj., vydal několik učebnic a monografií Společnosti pozdní doby (2006), Společnost naší doby (s Janem Balonem, 2011) a České sociální vědy v exilu (2011).

Obdržel několik medailí Univerzity Karlovy a zlatou medaili Masarykovy univerzity (2009), je rytířem Řádu akademických palem Francouzské republiky (2003) atd.

V roce 2004 byl jedním ze tří spoluzakladatelů Knihovny Vaclava Havla.

Až do svého náhlého úmrtí 19. srpna 2012 působil jako profesor sociologie na Fakultě sociálních věd UK.